

ΛΟΡΔΟΣ ΕΡΛΙΣΤΑΟΥΝ

(Τέλος. Ἰδε φυλ. 440.)

Ἀδῆγησα τὴν Ἰωάνναν εἰς τὴν οἰκίαν.

Καὶ τοῦτο λέγων νομίζω ὅτι εἶπα τὰ πάντα καὶ ὅτι εἶναι ἀρκετὰ ἐξήγησις τῆς ἐξωτερικοῦ καὶ ἐσωτερικοῦ ἡμῶν βίου ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἐκείνης. Γνωρίζων τὴν ἐξαδέλφην μου ὅπως τὴν ἐγνώριζα, ἤξευρα καλῶς ὅτι καὶ μεταξὺ τῶν γυναικῶν ὁ χαρακτήρ της εἶχε τι ἰδιαιτέρον. Ἡ ἀσήμερις καθημερινὴ μερὶς τῆς ἐργασίας ἢ τῶν διασκεδάσεων τοῦ φύλου της, δὲν ἠδύνατο νὰ κορέσῃ τὴν πείναν τῆς ψυχῆς της, ἥτις ἦτο δραστηρία καὶ ἐνεργητικὴ ὡς ἀνδρὸς, ἂν καὶ ὑπέκειτο εἰς τὰς ἰδιαιτέρας ἀδυναμίας καὶ ἀνάγκας τὰς ὁποίας ὀνομάζομεν ἡμεῖς οἱ ἄνδρες «φύσιν γυναικεῖαν». Ἡδύνατο νὰ ὑπερνικήσῃ πάντα ταῦτα ἐν καιρῷ καὶ νὰ ἐπιζήσῃ ὅπως κατοικήσῃ ἐν τῷ εἰρηνικῷ παραδείσῳ (τῷ φωτιζομένῳ ἀπὸ τὴν ἀντανάκλασιν τοῦ μέλλοντος κόσμου), ὅστις δύναται νὰ ὑπάρξῃ καὶ εἰς τὴν γῆν· ἀλλὰ εἰς τὸν κόσμον αὐτὸν μόνον ἔν πρᾶγμα ἠδύνατο νὰ ἀνγνωρίζῃ ἡ καρδία της, καὶ εἰς τοῦτο μόνον νὰ εὐχαριστηθῇ εἰς τὸν οἰκιακὸν βίον.

Ἠγάπων τὴν Ἰωάνναν Δούγλας· ἦτο ἡ μόνη γυνὴ τὴν ὁποίαν ἠγάπησα ποτέ. Ἀνέτειλε καὶ ἴστατο ὑπεράνω τῆς ζωῆς μου ὡς ἀληθὴς ἀστήρ· σύννεφα ἐσχηματίσθησαν μεταξὺ αὐτῆς καὶ ἐμοῦ· ἐπλανήθην ἐν τῷ σκότει τῷ ἐξωτερῷ ὅπως ψάλλεται ἐν τῷ «Lobgesang» (πόσον ἐνθυμοῦμαι τὸν ἦχον αὐτὸν μέχρι τῆς σήμερον!) πλὴν ὁ ἀστήρ μου οὐδέποτε ὠχρίασεν, οὐδέποτε ἔδυσεν!

Εἰς ἡμᾶς τοὺς ἄνδρας, ὅπως ἡ Ἰωάννα εἶπεν ὅτι συμβαίνει εἰς τὸ φύλόν της, ἡ δοκιμασία τῆς ἀληθοῦς ἀφοσιώσεως (ἀκούσατέ το ὑμεῖς φιλάρεσκοι, ὑμεῖς ἐγωίστριαι γυναῖκες αἵτινες νομίζετε ὅτι ὑποδουλώνετε καλλίτερον τοὺς ἐραστάς σας καθιστῶσαι αὐτοὺς παράφρονες), ἡ δοκιμασία, λέγω, εἶναι τὸ νὰ ἐκτιμῶμεν ὀλιγώτερον τὴν γυναῖκα διὰ τὴν ἀγάπην της ἢ διὰ τὸν ἑαυτὸν της, δι' ὅ,τι εἶναι καὶ δι' ὅ,τι πράττει.

Ἠγάπων τὴν Ἰωάνναν κατ' ἀρχὰς μὲν κατὰ τρόπον ἀφηρημένον ἀπονέμων εἰς αὐτὴν λατρείαν, ἔπειτα ἂν καὶ ἀνεγνώριζον ὅλας της τὰς ἀδυναμίας καὶ ἔβλεπον ὅλας της τὰς ἐλλείψεις, ὅμως ἐσεβόμην αὐτὴν ὡς πρέπει νὰ σέβωνται ἀλλήλους οἱ ἀγαπώμενοι, ἂν θέλωσι νὰ μὴ ἀποθάνῃ ὁ ἔρως αὐτῶν ὑπὸ φυσικοῦ ἢ βιαίου θανάτου. Ἰδοὺ πῶς τὴν στήγμην τῆς θλίψεώς της ἐπανάφερα αὐτὴν εἰς τὴν οἰκίαν. Ἠγνόει ἐντελῶς τοῦτο· τὸ ἠγνόει ὡς παιδίον· περιέμενε τὰ πάντα ἀπὸ ἐμὲ μὲ σιωπηλὴν καὶ παι-

δικὴν ἀφέλειαν. Ἀλλ' ἐγὼ ἤμην ἀνὴρ, καὶ ἰσχυρὸς, ὡς ἀνὴρ εἰς τοῦ ὁποίου τὰς χεῖρας ὁ Θεὸς φαίνεται ὅτι ἀνέθεσε τὴν ἰδίαν του τύχην, ἴσως δὲ καὶ ἄλλην τινά.

Οἱ νέοι, οἱ οἰηματίαι καὶ οἱ μωροὶ, δύνανται νὰ διστάσωσιν· ἐγὼ οὐδέποτε ὁμῶς ἐδίστασα· οἱ δειλοὶ καὶ ἐμπαθεῖς δύνανται νὰ ὀπισθοδρομήσωσι φοβούμενοι τὴν τύχην των ἢ τὸν ἑαυτὸν των. . . ἀλλ' ἐγὼ οὐδέποτε οὐδὲν ἐφοβήθην. Αἱ μεταβολαὶ τῆς τύχης, ἡ παρέλευσις τοῦ χρόνου, ἡ θλίψις, ἡ ἀμφιβολία, ἡ ἀργοπορία. . . πάντα ταῦτα εἶναι μηδὲν καὶ ὀλιγώτερον ἀπὸ μηδὲν, πρὸς ἄνδρα ἀγαπῶντα εἰλικρινῶς γυναῖκα τὴν ὁποίαν θεωρεῖ ἀξίαν νὰ ἀποκτήσῃ. Ἄν δὲν δυνηθῇ νὰ καταβάλῃ πάντα τὰ ἐμπόδια, θὰ εἴπῃ ἡ ὅτι αὐτὴ δὲν εἶναι ἀξία ἐκείνου, ἢ ὅτι ἐκεῖνος εἶναι ἀνάξιος αὐτῆς.

Ταῦτα ἀρκοῦσι περὶ ἐμοῦ τὸν ὅποιον θὰ ἐγκαταλείψω ἐδῶ, διότι εἶναι ἀντικείμενον ἀφορῶν εἰς ἐμὲ μόνον.

Ὁ λόρδος Ἐρλιστάουν ἀνεχώρησεν ἐξ Ἀγγλίας, ὅχι ὁμῶς εὐθύς· ἀλλ' οὐδέποτε πλέον ἦλθεν εἰς Pleasant-Row.

Ἡ Λαίδη Αἰμιλία μᾶς ἐπεσκέφθη πολλάκις, καὶ ἡ μήτηρ μου μὲ εἶπεν ὅτι ἐφαίνετο ὠχρὰ, περίλυπος, πλὴν ὑπὲρ ποτε φιλόφρων πρὸς τὴν Ἰωάνναν. Μετ' ὀλίγον δὲ ἐγένετο καὶ ἐκείνη ἄφαντος ἐκ τοῦ Λονδίνου καὶ δὲν ἤκουσα πλέον τίποτε περὶ αὐτῆς. Ἄν ἡ Ἰωάννα ἔμαθὲ τι τὸ ἀγνοῶ, ἐσιώπα τοσοῦτον ὥστε θὰ ἦτο σκληρὸν νὰ τὴν ἐρωτήσω.

Εἰς τὸ μέσον τοῦ θέρους ἐγκατελείψαμεν τὸ Pleasant-Row εἰς τὸ σύριγμα τῶν μηχανῶν καὶ εἰς τὸν μαῦρον καπνόν. Οἱ δύο γυμνοὶ τοῖχοι τῆς οἰκίας μας οὐδέποτε θὰ διηγηθῶσιν εἰς ἄλλον ἱστορίαν τινά, διότι εἶναι ἄστεγος καὶ ἐκτεθειμένη εἰς τοὺς ἀνέμους.

Εὔρον μικρὰν κατοικίαν, μίλια τινὰ ἔξω τοῦ Λονδίνου, καὶ ἐκεῖ ἀποκατέστησα τὴν μητέρα μου, τὴν Ἰωάνναν καὶ τὸν Ἀλγερνόν, ὅστις ἦτο ἠναγκασμένος νὰ ἐργάζεται πολὺ καὶ ἐφοβούμεν διὰ τὴν υγείαν του. Ταλαίπωρον παιδίον! πλὴν ὅλοι πρέπει νὰ ὑποφέρωμεν τι εἰς τὸν κόσμον τοῦτον.

— ὦ! πόσον εὐχάριστα εἶναι ἐδῶ! ἀνέκραξε στενάξασα ἡ Ἰωάννα ὅτε εἶδε τὴν κατοικίαν, τοὺς ἀγρούς καὶ τὰ ἄνθη. Μόνον αἱ μαθήτριά μου. . .

— Πρέπει νὰ τὰς ἐγκαταλείψῃς, ὑπέλαβα.

— Πρέπει;

— Σὲ τὸ παρακαλῶ. . . τουλάχιστον πρὸς τὸ παρὸν, ἐνόσω μὲ κάμνεις τὴν τιμὴν νὰ φροντίζῃς τὴν μητέρα μου καὶ τὸ ζωηρὸν τοῦτο παιδίον. Θὰ σὲ δίδουν ἀρκετὴν φροντίδα.

— ὦ Μάρκε! εἶπε μειδιάσασα καὶ συνήνεσε.

Καθ' ἐκάστην Κυριακὴν εὕρισκαν τὰς παρειαίς της

δλιγώτερον ὠχρὰς καὶ τὸ βῆμά της ἐλαφρότερον. Δὲν ὑπάρχει σχεδὸν λύπη τὴν ὁποῖαν νὰ μὴ ὑποφέρει τις εὐκολώτερον εἰς τὴν ἐξοχὴν, μεταξὺ τῶν ἀγρῶν καὶ τῶν ἀνθέων.

Κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἡσθάνθην ἐσωτερικόν τινα πυρετὸν, ἐπιθυμίας ἀπελπιστικᾶς τὰς ὁποίας ἐπλήρωσα ἀκριβῶς. Ἠσθένησα καὶ ἔλειψα ὁλόκληρον μῆνα ἀπὸ τοῦ γραφεῖόν μου τοῦ *Mincing Lane*.

Εἶχον ἰδεῖ τὰς περιποιήσεις τῆς Ἰωάννας πρὸς τοὺς ἄλλους, τὴν ἀγρυπνον τρυφερότητά της, τὴν δύναμίν της νὰ ἀφοσιώνεται ἐντελῶς εἰς τοὺς ἔχοντας ἀνάγκην αὐτῆς, ἀλλ' οὐδέποτε ἕως τότε εἶχον λάβει πείραν τούτου ὁ ἴδιος. Ἡ παραμικροτέρα περιστάσις ἐκάστης ἡμέρας καὶ ὥρας τοῦ μηνὸς ἐκείνου μένει ἀκόμῃ ζωηροτάτη ἐν τῇ μνήμῃ μου. Ἴσως εὐχαριστήσω ἀκόμῃ μίαν ἡμέραν τὸν Θεὸν διὰ τοῦτο! Καὶ τότε εὐλόγουν αὐτὸν ἐνίοτε... ὅχι ὅμως πάντοτε.

Ὅτε ἀνέλαβον τὴν ὑγείαν μου ἦτο χειμὼν, καὶ μετὰ ταῦτα, καθὼς ὅτε ἀπεχαιρετίσαμεν πλέον τὴν πρώτην νεότητά ὁ καιρὸς φαίνεται τρέχων ταχέως, οὕτω ἐπῆλθε καὶ ἡ ἀνοιξίς. Πρὸ ἐνὸς ἔτους σχεδὸν ὁ σιδηρόδρομος διήρχετο διὰ τῆς ἀρχαίας μας οἰκίας τοῦ *Pleasant-Row*. Οὐδὲ συλλαβὴν ἤκουσα περὶ τοῦ Λόρδου Ἐρλιστάουν, ἴσως εἶχεν ἀποθάνει, ἢ, τὸ πιθανότερον, ἴσως καὶ εἶχε νυμφευθῇ. Ἴσως εἶχεν ὑποδουλωθῇ ἀπὸ τοὺς πρώτους ὠραίους ὀφθαλμοὺς τοῦς ὁποίους ἀπῆντησεν. Ὅσον δὲ διὰ τοὺς ὀφθαλμοὺς τῆς ἀγαπητῆς μου Ἰωάννας, οὗτοι ἦσαν πλέον πρὸς αὐτὸν κόνις καὶ τέφρα.

Οὕτω ἐφρόνουν πλὴν ἡπατώμην. Ἡμέραν τινὰ εὗρον ἐπὶ τῆς τραπέζης μου φάκελλον ἐπιγραφόμενον πρὸς τὴν «*Μίς Δούγλας*».

Πλὴν πῶς ἐτόλμα καὶ νὰ γράψῃ τὸ ὄνομά της! Ἐφερα τὴν ἐπιστολὴν ἐπάνω μου ὅλον τὸ Σάββατον καὶ μέρος τῆς Κυριακῆς εἰς τὴν ἐκκλησίαν τοῦ χωρίου διὰ μέσου τῶν εἰρηνικῶν ἀγρῶν. Ἡ ψυχὴ τῆς Ἰωάννας ἐφαίνετο ἐπίσης ὡς αὐτοὶ γαληνία! Ἴσως ἦτον ὀλίγον τι πλέον σιωπηλὴ τοῦ συνήθους, ὅμως εἶχεν ἀνέκφραστον τινα γαλήνην ἐπ' αὐτῆς καὶ περὶ αὐτήν. Διὸ δὲν ἠδυνάμην νὰ τῇ δώσω τὴν ἐπιστολὴν.

Μετὰ τὸ τέλειον ἀφ' οὗ ὁ Ἀλγερινὸν ἐξῆλθε καὶ ἡ μήτηρ μου ἀπεκοιμήθη ἡ Ἰωάννα μοὶ εἶπε:

— Μάρκε, ἔχω τι νὰ σὲ εἰπῶ. Μὲ ἔστειλες τὴν τελευταίαν Παρασκευὴν τοῦτο τὸ φύλλον τοῦ «*Galignani*», ἠξέουρες τί περιέχει.

— Ὄχι.

— Ἰδέ.

Καὶ λαβὼν αὐτὸ ἀνέγνων τὰ ἐξῆς: «*Ὁ Βαρόνος Φρεδερίκος Ἐρλιστάουν ἐνυμφεύθη εἰς τὴν Ἀγγλικὴν Πρεσβείαν τῶν Παρισίων τὴν Λαίδν Γαζ*».

Ἐδίπλωσα τὴν ἐφημερίδα ἀργῶς καὶ ἀπέδωκα αὐτήν. Ἐτρεμε δὲ ὅχι τῆς Ἰωάννας ἀλλ' ἡ ἰδική μου χεὶρ.

— Βλέπεις, εἶπεν, ὅτι τὰ πάντα ἐγίναν ὅπως ἔπρεπε νὰ γίνουν! ἤξευρα ὅτι τὰ πάντα θὰ τελειώσουν κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον καὶ χαίρω. Μόνον ἔπρεπε νὰ μὲ εἰδοποιήσουν αὐτοί...

Ἐγὼ δὲ ὑπολαβὼν τῇ ἐνεχείρισα τὴν ἐπιστολὴν τοῦ Λόρδου Ἐρλιστάουν.

Εἶδον ὅτι ἐμπεριεῖχε καὶ δευτέραν· ἡ Ἰωάννα ἀνέγνωσε καὶ τὰς δύο χωρὶς νὰ κινηθῇ διόλου καὶ οὐδὲ κἄν νὰ στραφῇ, καὶ μετὰ τοῦτο λαβοῦσα μικρὸν δέμα συνημμένον εἰς τὰς ἐπιστολάς ἤνοιξεν αὐτὸ καὶ εὔρε δακτυλίδιον ἀπὸ μαλλία τὰ μὲν μαῦρα τὰ δὲ ξανθὰ, ἔχοντα πέριξ χρυσὸν κλοιὸν, ἐντὸς τοῦ ὁποίου ἦσαν κεχαραγμένα τὰ δύο ταῦτα ὀνόματα: «*Φρεδερίκος*» «*Λίμιλία*». Ἐβάλεν αὐτὸ εἰς τὸν δάκτυλόν της, τῷ παρετήρησε καλῶς, τὸ εἶδε τὸ ἐξαναστρεφόμενον ὥς οὐ οἱ ὀφθαλμοὶ της ἐγέμισαν δάκρυα.

Πόσον εἶναι καλοὶ! ὁ Θεὸς νὰ τοὺς εὐλογῇ καὶ τοὺς δύο.

Εἶπε καὶ ἐσιώπησεν.

Ἐν ἔτος ὁλόκληρον παρῆλθεν ἕκτοτε χωρὶς μεταβολὴν καὶ χωρὶς ἐλπίδα μεταβολῆς διὰ τὴν μητέρα, τὴν Ἰωάνναν καὶ ἐμὲ τοῦλάχιστον. Οἱ ἀδελφοί μου εἶχον φθάσει ὅλοι εἰς ἡλικίαν ἀνδρός· ὁ Κάρολος συνέλαβε μάλιστα καὶ σκυποὺς ὑπανδρείας, ἀλλὰ πρὶν τούτου ἀνέθρεψεν ἐπιμελῶς τὸν Ρώσελ καὶ ἀποκατέστησεν αὐτὸν εἰς διδάσκαλον. Ὁ δὲ Ἀλγερινὸν εἶχε θέσιν εἰς Λιβερπούλ, ὅπου ἡ μνήμη τοῦ ἐντίμου ὀνόματος Βράουν ἑσώζετο ἀκόμῃ.

— Μὲ λέγουν, Ἰωάννα, ὅτι ἂν ἤθελα νὰ ἐμπευθῶ διὰ λογαριασμόν μου ἠδυνάμην νὰ πλουτήσω.

— Ἀληθινά; Μὲ ἀπεκρίθη μὲ τὸ εἰλικρινὲς ἐκεῖνο μειδίαμα τὸ ὁποῖον ἐδείκνυεν ἀμέσως τὴν ἐντελὴ ἀγνοίαν της ὅτι ἐγὼ μόνον δι' ἐκείνην ἐπεθύμουν νὰ πλουτήσω. Χωρὶς δὲ νὰ ἀναφέρω πλέον τί περὶ τούτου ἐπανῆλθον εἰς *Mincing Lane*.

Πάντοτε ὅμως εἴτε ἔδρεχεν εἴτε μὴ, εἴτε ἐχίονιζεν εἴτε ἔθαλλον οἱ κῆποι, ἐπεσκεπτόμην τακτικώτατα τὰς Κυριακὰς τὴν «*οἰκογένειάν μου*», ὅπως ὠνόμαζα τὴν μητέρα μου καὶ τὴν Ἰωάνναν.

Ἦτο ἡσυχὸς οἰκογένεια, ἦτο προσφιλὴς καὶ εἰρηνικὸς οἶκος ὅσον ὁ δίκαιος νόμος τῆς φύσεως ἐπιδέδεικεν εἰς δύο μεμονωμένας, γυναῖκας, οὐσας ἐντελῶς διχοφορετικὰς κατὰ τὴν ἡλικίαν καὶ τὸν χαρακτῆρα, ξένας ὡς πρὸς τοὺς δεσμοὺς τοῦ αἵματος, νὰ σχηματίσωσιν οἰκιακὸν βίον, ἢ μᾶλλον οἶκον. Ἐνίοτε ἠρώτουν ἑμαυτὸν ἂν ἡ Ἰωάννα ἠσθάνετο τὴν διαφορὰν ταύτην, ἂν ἤρκεϊτο εἰς τὴν τότε ζωὴν της ἢ ἂν, ἐπὶ τῇ ὑποθέσει ὅτι οἱ λογισμοὶ της μὲ ἤκολούθουν ἐνίοτε τὴν Δευτέραν τὸ πρωὶ ἀπὸ τὴν ὑπὸ τῶν ἀνθέων καὶ ἀκτίνων τοῦ ἡλίου καλυπτομένην θύραν τῆς οἰκίας των μέχρι τῶν σκιῶν τοῦ *Mincing*

Ελαβε, ηρώτων, λέγω, ἐμαυτὸν ἂν ἐνόμιζεν ὅτι ἤρ-
κούμην εἰς τὸν βίον αὐτόν.

Δὲν ἤμην δειλός· δὲν παρεπονόμην διὰ τὴν τύ-
χην μου, δὲν ἐπάλαια νὰ καταβάλω τὰ πέτρινα ὀ-
ριά της. Ἄν ὁ Θεὸς εἶχε θέσει αὐτά... ἔπρεπε νὰ
μείνωσιν! Ἄν ὁμῶς ὄχι, εἶχον ἀκόμη τὸν βραχίονα
ἀρκετὰ ἰσχυρόν.

Ἀπαξ μόνον, τὸ ὁμολογῶ, κατεβλήθην ὑπὸ τῆς
τύχης· ἢ ὑπὸ τοῦ διαβόλου, ἢ πιθκῶς καὶ ὑπὸ τῶν
δύο. Κατέβαινα ἀπὸ Cheapside δρομαίος, σπεύδων
νὰ κλείσω τὸ γραφεῖον, τοῦ ὁποίου οἱ ἀρχηγοὶ εἶχον
ἐγκαταλείψει πλέον ἕλκς τὰς ὑποθέσεις εἰς τὰς χεῖράς
μου. Ἐπεθύμουν νὰ ὠφεληθῶ ἀπὸ τὰς τελευταίας
φθιναπωρινὰς ἀκτῖνας τοῦ ἡλίου τῆς ἡμέρας ἐκείνης
ὅπως ὑπάγω ν' ἀναπνεύσω εἰς τὸν ποταμὸν, καὶ
τοῦτο ὀλιγώτερον χάριν εὐχαριστήσεως ἢ χάριν τῆς
ὑγείας μου· διότι εἰς ἄνθρωπον τοῦ ὁποίου τὸ μόνον
κεφάλαιον εἶναι ἡ ὑγεία του, εἶναι χρέος νὰ οἰκονομῇ
αὐτήν, καὶ ἡ ἰδική μου εἶχεν ἀρχίσει νὰ ἐκπίπτῃ
πρὸ τινος.

Συνήντησα πρόσκομμα ἀμαξῶν, ἀναγκασθεὶς δὲ
νὰ σταματήσω ἔχασα τὴν ὑπομονήν μου, διότι πρὸ
τῆς ὠργιζομένης καὶ δι' ἐλάχιστα πράγματα. Ποῖον
δικαίωμα, εἶπον κατ' ἐμαυτὸν, ἔχουν τὰ δύο αὐτὰ
ἄλογα τὰ ὁποῖα ἐμποδίζουν τοὺς διαβάτας; ποῖον
δικαίωμα ἔχουν αὐτὰ καὶ οἱ κύριοι των νὰ περιστρέ-
φονται νωθρῶς καὶ ἐλευθέρως εἰς τοὺς ἡσύχους δρό-
μους τοῦ βίου, ποῖον δικαίωμα ἔχουν νὰ ἔρχονται
καὶ ν' ἀρπάζωσι τὸ μόνον τὸ ὁποῖον ἀνήκει εἰς ἡμᾶς
τοὺς ἐργατικούς ἀνθρώπους, τὸν καιρὸν μας;

Ρίψας βλέμμα ἐντὸς τῆς ἀμάξης εἶδον δύο μόνον
πρόσωπα μίαν κυρίαν καὶ ἓνα κύριον... ἦσαν νέοι,
ὥραιοι, ἐφρίνοντο εὐτυχεῖς. Ἀφ' οὗ δὲ διήλθον ἀνεγνώ-
ρισα αὐτούς· ἦσαν ὁ λόρδος καὶ ἡ Λαίδου Ἐρλιστάουν.
Δὲν μὲ παρετήρησαν καὶ ἐχάρην διὰ τοῦτο. Φοβοῦ-
μαι ὅτι ὁ διαβόλος μὲ κατεῖχε πολλὴν ὥραν ἀφ' οὗ
τοὺς εἶδα.

Λοιπὸν ἦσαν πάλιν εἰς τὴν Ἀγγλίαν; θὰ ἤρχον-
το ἄρ' αὖ γε νὰ μᾶς εὕρωσι; θὰ τὸ ἐπεθύμει ἡ Ἰωάν-
να; θὰ ἐτόλμα νὰ τὸ ἐπιθυμήσῃ; Οὐδὲν τούτων
ἐγνώριζα. Ἐδασάνιζα ἐμαυτὸν μὲ εἰκασίας, προσπα-
θῶν νὰ καταμετρήσω τὴν γυναικειάν φύσιν μὲ τὴν
τοῦ ἀνδρός, καὶ φθάνων ἐπὶ τέλους εἰς τὸ συμπέρα-
σμα τὸ ὁποῖον συνήθως εἶναι τὸ μόνον ἀσφαλές καὶ
φρόνιμον, ὅτι οὐδὲν ἐντελὲς γνωρίζομεν περὶ τοῦ φύλου
ἐκείνου. Ἡ μόνη μου παρηγορία ἦσαν οἱ λόγοι της
ὅτι, σὺ Θεὸς οὐδέποτε δίδει εἰς ἀνθρώπινον πλάσμα
τὴν δύναμιν νὰ καταστήσῃ ἕτερον αἰωνίως δυστυχές.

Ὀλίγα ἀπλούστατα λέξεις αὐτῆς, τὰς ὁποίας
μὲ εἶπε φυσικῶς τὴν μετὰ ταῦτα Κυριακὴν ἐνῶ δι-
εβαίναμεν τοὺς ἀγρούς, καθυσύχασαν ὅλας μου τὰς
ἀμφιβολίας! Εἶχα διαθέσειν νὰ μειδιάσω.

— Μάρκε, μὲ εἶπεν, ἔλαβα χθὲς πρόσκλησιν τῆς
ὁποίας ἐπεθύμουν νὰ δεχθῶ. Δύνασαι νὰ λάβῃς ἄ-
δειαν διὰ μίαν ἡμέραν καὶ νὰ μὲ συνοδεύσῃς ὅταν θὰ
ὑπάγω νὰ ἰδῶ τὸν λόρδον καὶ τὴν Λαίδην Ἐρλιστάουν;
— Βεβίως, ἀπεκρίθην.

Καὶ ὑπῆγα πρῶτον τινὰ ἐνωρὶς ὅπως συνοδεύσω
αὐτήν. Ἐκάθητο ἐτοίμη μὲ τὸ ἐπανωφόριον καὶ τὸν
πῖλόν της καὶ ἀνεγίνωσκεν· ἀλλ' ἅμα ὡς εἰσῆλθον ἀ-
νύψωσε τοὺς ὀφθαλμούς, μὲ τὸ λαμπρὸν καὶ ἀκούσιον
βλέμμα τὸ ὁποῖον ἀξίζει ἀμέτρητον χρυσὸν ὅτε τὸ
καταλαμβάνει τις αἰφνιδίως.

Οἱ δρόμοι τοὺς ὁποίους διέβημεν ὅπως ὑπάγω-
μεν εἰς τὸν σταθμὸν τοῦ σιδηροδρόμου ἦσαν πλήρεις
ἡλίου καὶ δρόσου.

Τὸ Χόλιτσορ, τὸ κυριώτερον κτῆμα τῆς κληρονό-
μου Λαίδου Αἰμιλίας, ἔκειτο περίπου τριάκοντα μί-
λια εἰς τὴν γραμμὴν τοῦ σιδηροδρόμου μας. Ἐβαδί-
ζομεν εὐθύμως χίροντες διὰ τὴν εὐχάριστον ἡμέ-
ραν, καὶ ἡ Ἰωάννα ἔλεγεν ὅτι ἐπίστευεν ὅτι μόνον
ἐκαίνοι οἱ ὁποῖοι σπανίως λαμβάνουσιν ἀδείας ἐδύ-
ναντο νὰ αἰσθανθῶσι τοσαύτην ἡδονήν.

— Λοιπὸν, εἶπον, ἡ ἐργατικὴ ζωὴ εἶναι ἡ καλ-
λιτέρα; Τὸ φρονεῖς, Ἰωάννα;

— Ναί, νομίζω ὅτι εἶναι ἡ ὑψηλοτέρα καὶ εὐγε-
νεσττέρα πάντων.

— Καλλιτέρα, παραδείγματος χάριν, καὶ ἀπὸ
τὴν τοῦ Λόρδου Ἐρλιστάουν;

Ἠσθάνθην ὅτι μὲ ἐπέπληττε σχεδὸν, ὅτε μὲ ἀπε-
κρίθη σοβαρῶς καὶ μετὰ γλυκύτητος.

— Ὁ βίος τοῦ Λόρδου Ἐρλιστάουν εἶναι ἤδη εὐ-
γενὴς βίος, καὶ θὰ γίνῃ ἔτι εὐγενέστερος καθόσον θὰ
προχωρῇ ἡ ἡλικία του. Ἦμην πάντοτε βεβίκα περὶ
τούτου· ἦτο πάντοτε ὡς καλὸν πλοῖον, γενναῖος καὶ
ἀληθής, ἀλλὰ περιπλανώμενος ἐδῶ καὶ ἐκεῖ δι' ἑλ-
λειψιν ἀγκύρας δυναμένης νὰ τὸν κρατήσῃ. Τώρα
εὗρεν αὐτήν ἐν τῇ καρδίᾳ τῆς γυναικὸς του.

— Νομίζεις λοιπὸν ὅτι ὁ βίος ἀνδρός δὲν εἶναι
ποτὲ ἐντελὴς ἀνευ συζύγου;

— Μερικῶν ἀνθρώπων δὲν εἶναι... καὶ αὐτὸς
εἶναι ἐξ ἐκείνων. ἔχει ἀνάγκην νὰ ᾔῃαι εὐτυχὴς διὰ
νὰ ᾔῃαι καλός. Μοὶ ἐφαίνετο ἄλλοτε ὅτι ἤμην τοιαύτη
καὶ ἐγὼ· τὸρα ὁμῶς γνωρίζω ὅτι εἶναι πλησιέστερον
τῆς τελειότητος οἱ χαρακτῆρες ἐκεῖνοι, τῶν ὁποίων
ἡ πρώτη προσπάθεια εἶναι ἡ ἀρετὴ, καὶ οἵτινες ζῶν-
τες ἐν τῷ Θεῷ καὶ φοβούμενοι αὐτόν, δύνανται νὰ
τῷ ἐμπιστευθοῦν τὴν εὐτυχίαν των.

Ἐγὼ δὲ ἀπεκρίθην ἰδὼν αὐτήν κρυφίως·

— Καὶ ἐγὼ πιστεύω τοῦτο.

Συνομιλοῦντες οὕτως ἐφθάσαμεν εἰς τὸν σταθμὸν,
ὅτε ἡ Ἰωάννα μὲ ἔδωκε τὸ βαλάντιόν της μὲ τὴν πο-
νηρὰν μικρὰν μανίαν τῆς ἀνεξαρτησίας τὴν ὁποίαν διε-
τήρησεν, ἂν καὶ ἦτο ἀνωφελής.

— Βεβαίως θὰ λάβῃς δευτέραν θέσιν, μὲ εἶπεν

— Ὅχι. Οὐδέποτε πλέον σκοπεύω νὰ σὲ ἀφήσω νὰ ταξειδεύσῃς εἰς τὴν δευτέραν θέσιν.

Ἡ δὲ Ἰωάννα γελάσασα συνήνεσεν. Ὅτε δὲ εἰσῆλθομεν εἰς τὴν ἄμαξαν ἐξηπλώθη, καὶ ἔβλεπε σιωπῶσα τὰς κοιλάδας τὰς ὁποίας διηρχόμεθα δρομαῖοι· πλὴν δι' ἐμὲ κοιλάδες ἦσαν τὸ πρόσωπόν της.

Οὐδεὶς κόλαξ ἐδύνατο νὰ τῇ εἰπῇ πλέον ὅτι τὸ πρόσωπόν της ἦτο ἀκόμη νέον· ἡ στρογγυλότης αὐτοῦ, ἡ δροσερότης εἶχον παρέλθει, τὸ σχῆμα τῶν γρυπῶν χαρακτηριστικῶν της ἦτο καθαρῶς ἂν ὅχι τραχέως ἐγκεχαρῆμενον. Ἐβλεπε ἀκόμη ἐπ' αὐτοῦ τὴν εὐγένειαν, ἀλλ' ὅχι καὶ τὴν ὠραιότητα· δὲν ἔμεινε πλέον ἐπ' αὐτοῦ ἢ ἡ γλυκύτης ἐκείνη ἣτις ἀναφαίνεται ὅπως ἡ ὁμίχλη τοῦ φθινοπώρου ὅτε τὸ θέρος τοῦ βίου παρήλθε πλέον ἐντελῶς. Ἡ ἀταραξία, ἡ ἐντελής γαλήνη αὐτῆς ἐδείκνυον ὅτι ἐδέχτο ἀγογγύστως τὴν ἀναχώρησιν τῆς νεότητος αὐτῆς, ὅτι εἶχε πάντοτε πρὸ ὀφθαλμῶν της ἐκεῖνο τὸ ὅποιον μόνον δίδει διαρκῆ ἀξίαν εἰς τὰς γηίνους εὐχαριστήσεις, τὴν ἀνάπαυσιν ἣτις εἶναι μακρὰν αὐτῶν, τὰς ἡδονὰς αἰτιναὶς θὰ διαρκέσωσι διὰ παντός.

Ἐσταματήσαμεν εἰς μικρὸν σταθμὸν ὅπου περιέμενον εἷς κύριος καὶ ἓν ὄχημα.

— Μὲς Δούγλας! ἀνέκραξε.

— Λόρδος Ἐρλιστάουν!

Συνητηθήσαν. . . οὐχὶ ἐντελῶς ἄνευ συγκινήσεως, ἀλλὰ μόνον μὲ τόσῃν, μὲ ὅσῃν ἀρχαῖοι φίλοι φυσικῶς συναντῶνται μετὰ μακρὰν ἀπουσίαν. Ὅχι μὲ περισσοτέραν, οὐδὲ τρίχῃ περισσοτέραν!

— Καὶ ἡ Αἰμιλία εἶναι ἐδῶ, εἶπεν ὁ Λόρδος, καὶ εἶναι ἀνυπόμονος νὰ σὲ ἰδῇ.

Ἐλδήγησε δὲ τὴν Ἰωάνναν εἰς τὴν αἴθουσαν τοῦ σταθμοῦ, ὅπου ἡ Αἰμιλία ἐρρίφθη εἰς τὰς ἀγκάλας τῆς φίλης της χύνουσα δάκρυα. Ἐφαίνετο ἡ πλέον συγκινημένη ἀπὸ ὅλους αὐτοὺς, ἡ εὐτυχὴς αὐτῇ, ἡ πλουσία, ἡ ἀγαπῶσα καὶ ἀγαπωμένη Αἰμιλία.

Ἡ ἡμέρα ἐκείνη παρήλθεν ὡς ὄνειρον· περιεφέρθημεν ἐντὸς καὶ περὶ τοῦ Χόλιθρο τοῦ ὁποίου ἦτο ὠραῖον ὡς μαγικὴ γῆ, καὶ οἱ δύο αὐτοὶ ἄξιοι κύριοι ὅλου ἐκεῖνου τοῦ κτήματος, μοὶ ἐφαίνοντο οἰκεῖοι καὶ ὁμῶς ξένοι, γνωστοὶ καὶ ὁμῶς ἄγνωστοι, ὅπως οἱ ἄνθρωποι τοὺς ὁποίους βλέπει τις εἰς τὰ ὄνειρά του.

— Δὲν προσεκαλέσαμεν οὐδένα ἄλλον νὰ σᾶς συναντήσῃ, εἶπεν ὁ Λόρδος Ἐρλιστάουν, διότι ἐπιθυμοῦμεν νὰ σᾶς ἔχωμεν ὅλους ἰδικούς μας εἰς αὐτὴν τὴν πρώτην ἐπίσκεψιν· ἐκτὸς δὲ τούτου, ἡμεῖς δὲν σκοπεύομεν νὰ ἀφήσωμεν ἀκόμη νὰ εἰσχωρήσῃ ἐδῶ τὸ πλῆθος, μᾶς φαίνεται ὅτι ποτὲ δὲν θὰ βχυρθώμεν τὴν μοναξίαν.

Τὸ φυσικὸν καὶ ἀκούσιον ἐκεῖνο ἡμεῖς, ἡ εὐχαρίστησις τὴν ὁποίαν προφανῶς ἡσθάνετο εἰς τὴν μο-

ναξίαν, τοῦλάχιστον εἰς τὴν δυνατὴν μοναξίαν οἰκίας ὁμοιοζούσης παλάτιον καὶ κτήματος περιλαμβανόντος σχεδὸν ὅλην τὴν ἐπαρχίαν, ἐδείκνυον ὅτι ἡ Ἰωάννα εἶχε δίκαιον. Ἡ τελευταία ἀγάπη ὑπῆρξεν ἡ ἀληθής, εἶχε ρίψῃ τὴν ἄγκυραν καὶ εὔρεν ἀνάπαυσιν.

— Ναί, φαίνεται καλὰ καὶ εὐτυχής. Ἦκουσα αὐτὸν νὰ λέγῃ ἐνῶ ἔβλεπε μὲ βλέμμα τρυφερώτερον καὶ ἐραστοῦ τὴν νέαν του σύζυγον, ἣτις ἔτρεχεν ἐντὸς τοῦ μεγαλοπρεποῦς ἀνθῶνός της ὡς ἄνθος ἐν τῷ μεταξὺ ἄλλων ἀνθέων. Μοὶ φαίνεται, Ἰωάννα, ἐξηκολούθησεν, ὅτι σὲ ὁμοιάζει καθ' ἡμέραν περισσότερο.

Τὴν φορὰν μόνον ταύτην ὠνόμασεν αὐτὴν Ἰωάνναν, καὶ ἡ φωνὴ του ἐπανέλαβέ τι, τὴν στιγμὴν ἐκείνην, τοῦ ἀρχαίου ἤχου. Τὴν φορὰν δὲ μόνον ταύτην ἡ φυσιογνωμία τῆς Ἰωάννας ἠλλοιώθη. . . ἀλλ' ἡ ἀλλοίωσις δὲν διήρκεσε πλέον τῆς στιγμῆς. Μετὰ μικρὸν οὐδεὶς βεβαίως ἄγγελος τοῦ οὐρανοῦ ἐμειδίασε μεϊδιάμα εὐτυχέστερον ἐκεῖνου τὸ ὅποιον ἔφερεν ἐπὶ τῶν χειλέων της ἡ Ἰωάννα Δούγλας.

Καὶ οἱ δύο μᾶς συνώδευσαν μέχρι τοῦ σταθμοῦ ὅτε ἀνεχωρήσαμεν· ἐφαίνοντο ἀγαπῶντες νὰ περιπατῶσι καὶ οἱ δύο ὁμοῦ πολὺ. Ἐνθυμοῦμαι πῶς εἶδαμεν τελευταῖον αὐτούς· ἴσταντο ἐπὶ τοῦ ἀναχώματος ὁ εἰς στηριζόμενος ἐπὶ τοῦ βραχίονος τοῦ ἄλλου, ὁ Λόρδος Ἐρλιστάουν μᾶς ἀπεχαιρέτιζε διὰ τοῦ πῖλου, μὲ τὸ ἰδιάζον εἰς αὐτὸν εὐγενὲς ἦθος, ἡ δὲ Μιλαΐδου Ἐρλιστάουν ἔκυπτε πρὸς τὰ ἔμπροσ, ὅπως κατορθώσῃ νὰ ρίψῃ ἀκόμη ἐν βλέμμα διὰ τοῦ παιδιοῦ της ἡθους ἐπὶ τῆς ἀφιλτάτης της Μὲς Δούγλας.

Ἡ Ἰωάννα ἐκλείσσε τοὺς ὀφθαλμούς· ὡς ἂν ἤθελε νὰ διατηρήσῃ ἐντὸς αὐτῆς τὴν εἰκόνα ταύτην. Ἀνοίξασα δὲ, αὐτοὺς μετὰ τινα λεπτά, συνήνησσε τοὺς ἰδικούς μου καὶ ἐμειδίασε.

— Σὲ εὐχαρίστησεν ἡ ἐορτάσιμος αὐτῇ ἡμέρα; μὲ ἠρώτησε.

— Ναί, καὶ σέ;

— Ἐπέρξα εὐτυχῇ ἡμέραν. Εὐχαριστήθην πολὺ ἰδοῦσα αὐτούς.

— Θὰ πηγαίνῃς νὰ τοὺς βλέπῃς συχνά;

— Ὅχι, νομίζω ὅτι ὅχι. Ὁ δρόμος τῆς ζωῆς τῶν εἶναι τόσον διαφορετικὸς ἀπὸ τὸν ἰδικόν μου! Καὶ δὲν ἐπιθυμῶ νὰ ἦσαν τὰ πράγματα διαφορετικά. Μὲ φαίνεται, Μάρκε, ὅτι ἐφθασα εἰς τὴν στιγμὴν ἐκείνην τοῦ βίου, ὅτε ἡ μεγαλητέρα εὐτυχία τοῦ ἀνθρώπου εἶναι ὁ οἶκός του.

Ἐτυχὲς νὰ ἦμεθα μόνον ἐντὸς τῆς ἀτμαμάξης, ὁ λύχνος ἐφώτιζεν ἀμυδρῶς τὸ πρόσωπον τῆς Ἰωάννας, ἣτις ἐκάθητο ἔχουσα τὰς χεῖρας ἐσταυρωμένας· ἔξω οὐδὲν ἐφαίνετο, τὰ πάντα ἦσαν κατασκότεινα. Ἠδυνάμεθα νὰ ἦμεθα μόνον εἰς τὸν μέγαν κόσμον; αὐτὴ καὶ ἐγὼ, μόνον.

— Ἰωάννα, εἶπον, μὲ συνέβη τι τὴν παρελθοῦσαν ἐβδομάδα διὰ τὸ ὅποιον ἐπιθυμῶ νὰ σὲ συμβουλευθῶ. Θέλεις νὰ μὲ ἀκούσης τώρα;

Στραφεῖσα δὲ πρὸς ἐμὲ μὲ ἤκουσε.

Τῇ εἶπα ὅτι τῶν Ταξιαρχῶν μὲ ἐδιπλασίασαν τὸν μισθόν μου, ὅτι ὁμιλῶν μετὰ τοῦ ἀρχηγοῦ τοῦ ἐμπορικοῦ μας οἴκου περὶ τῆς πεποιθήσεως τοῦ Ἀλγερνόν ὅτι τὸ καλὸν ὄνομα τοῦ Βράουνη καὶ υἱοῦ ἤρκει νὰ ἀναστήσῃ τὸν Βράουνη καὶ ἀδελ. καὶ νὰ καταστήσῃ εὐκόλον τὸ ταξείδιον, ἐὰν εἶχον μικρὸν κεφάλαιον ἐν ἀρχίσῃ ὁ ἀγαθὸς γέρων, πάλαι δανειστῆς τοῦ πατρός μου, μοὶ προσέφεραν ἀντὶ δανείων τὸ ὅλον τῆς περὶ τούτου ὀφειλομένης ποσότητος πρὸ πολλοῦ πληρωθείσης.

— Μεταχειρίσθητι αὐτήν, μὲ εἶπε· χάσε την ἢ ἀπόδος με αὐτήν μετὰ δέκα ἔτη. Τὰ χρήματα αὐτὰ σὲ ἀνήκουν δικαιοματικῶς, τέκνον μου, διότι πᾶς ἄλλος ἀντὶ τοῦ πατρός σου οὔτε λεπτὸν θὰ μεῖδιδεν.

Οἱ ὀφθαλμοὶ τῆς Ἰωάννας ἐσπινθηροβόλουν ἐνφειγούμην τὰ ἀνωτέρω.

— Τί μὲ συμβουλεύεις, Ἰωάννα; νὰ δεχθῶ καὶ ν' ἀρχίσω πάλιν; δὲν εἶναι ἀργά;

— Ποτὲ δὲν εἶναι ἀργά ὅταν πρόκειται νὰ κάμῃ τις πρᾶγμα καλόν· καὶ τοῦτο μὲ φαίνεται καλὸν ἔνεκα τοῦ Ἀλγερνόν, καὶ ἔνεκα (εἶπε δὲ τοῦτο χαμηλῇ τῇ φωνῇ) τοῦ πατρός σου.

— Ναί· θὰ ἐθεώρῃς εὐτυχὴ τὸν ἑαυτὸν τοῦ ἀγαθοῦ μου πατρός, ἂν ἦτο δυνατὸν νὰ ἐννοήσῃ ὅτι καὶ μόνῃ ἢ μνήμῃ του μᾶς συντρέχει. Καὶ ἐγὼ αὐτὸν ἐσυλλογίσθην, καὶ μὲ ποῖον τρόπον ἐδυνάμην νὰ ἀνυψώσω τὸ ὄνομά του εἰς τὴν γῆν τῆς γεννήσεώς μου.

Ἡ Ἰωάννα μὲ ἠρώτησε διὰ τί ἐδίσταζα νὰ δεχθῶ τὸ δάνειον, ἀφοῦ ἔβλεπα ὅτι θὰ ἐπλήρωνα τοὺς τόκους καὶ ἐντὸς δέκα ἐτῶν θ' ἀπέδιδα αὐτό.

— Καὶ ἂν δὲν ζήσω δέκα χρόνους;

— Ἐλα δά!

— Λοιπὸν μὲ νομίζεις ἀθάνατον, ὅπως φαίνεται ὅτι εἶναι ἐκεῖνοι τῶν ὁποίων ἡ ζωὴ εἶναι ἄνευ ἀξίας δι' ἑαυτοὺς καὶ ἀδιάφορος εἰς πάντας τοὺς ἄλλους;

— Ὁ ἐξάδελφός μου Μάρκος δὲν εἶναι ἐξ αὐτῶν τῶν ἀνθρώπων... τὸ γνωρίζεις καλῶς.

Μετὰ τινὰς στιγμὰς τὴν ἠρώτησα ἂν δὲν ἠδύνατο νὰ ἐννοήσῃ τὸν φόβον μου νὰ δεχθῶ τὸ δάνειον ἐκεῖνο, καὶ ἴσως ἂν ἀπετύγχανα νὰ ἀρῶμαι τὸ χρέος εἰς τὸν Ἀλγερνόν.

— Πλὴν δὲν θὰ ριψοκινδυνεύσῃς χάριν τοῦ Ἀλγερνόν; μὲ ἠρώτησεν.

— Ὅχι ἐντελῶς χάριν αὐτοῦ, Ἰωάννα· (καὶ ἐξεύμανεν ὅλη ἡ πικρία τῶν παρελθόντων χρόνων) Οὐδέποτε ἐν τῇ ζωῇ μου ἐζήσα δι' ἄλλον ἢ διὰ τὴν τιμὴν καὶ τὸ καθήκον. Ἐπίτρεψόν με τοῦλάχιστον νὰ δικτηρήσω τὰ δύο ταῦτα μέχρι τέλους.

Ἡ Ἰωάννα ἐκάθητο σκεπτομένη, μετ' ὀλίγον δὲ στραφεῖσα μὲ εἶπε·

— Μάρκε, καὶ ἐγὼ αἰσθάνομαι ὅτι τὰ μόννα διὰ τὰ ὅποια ἀξίζει νὰ ζῇ τις εἶναι τὸ καθήκον καὶ ἡ τιμή. Θέλεις νὰ μὲ ἐμπιστευθῇς τὴν ἰδικήν σου;

— Τί ἐννοεῖς;

— Μ' ἐζήτησες τὴν γνώμην μου... Ἴδού αὐτή. Δέχθητι τὰ χρήματα τοῦ καλοῦ αὐτοῦ ἀνθρώπου· μεταχειρίσθητι αὐτὰ καλῶς, καὶ πλήρωσέ τον ἂν δύνασαι. Ἄν δὲν δυνηθῇς καὶ ἂν ζήσω θὰ τὸν πληρώσω ἐγὼ. Ἄλλως θὰ φροντίσω ὥστε καὶ μετὰ τὸν θάνατόν μου νὰ πληρωθῇ. Εἶσαι τώρα εὐχαριστημένος;

Πιθανῶς ὀλίγοι ἄνθρωποι αἰσθάνονται ὅ,τι ἠσθάνθην τὴν στιγμὴν ἐκείνην. Ὅχι διὰ τὴν γενναιότητα, διὰ τὴν ἐκδούλευσιν (διότι ὑπῆρχεν ἐν τῇ καρδίᾳ μου ἐκεῖνο τὸ ὅποιον ἀντεστάθμιζε καὶ τὰ δύο ταῦτα καὶ ἐμειδίασα συλλογισθεὶς μόνον ὅτι ἠδύνατο νὰ ὑπάρξῃ ἐκδούλευσις μετὰ τῆς Ἰωάννας καὶ ἐμοῦ)· ἀλλὰ διὰ τὴν καλωσύνην καὶ διὰ τὴν στοργὴν αἵτινες εἴτε ἐνδιαφερόμενοι ἢ ὅχι εἰς τὸ πρόσωπόν μου, ἐνόουν, ἡγάπων καὶ ἦσαν ἐτοιμαὶ νὰ προφυλάξωσι τὸν ἀληθῆ ἐμὲ μέχρι θανάτου καὶ νὰ ὑπερασπισθῶσιν, ὅ,τι ὑπὲρ πᾶν ἄλλο ἐξετίμων, τὴν συνείδησίν μου καὶ τὴν τιμὴν μου.

— Εἶσαι εὐχαριστημένος; μὲ εἶπε καὶ πάλιν. Μὲ ἐμπιστεύεσαι; Ἐγὼ θὰ σὲ ἐμπιστευόμην καὶ πάντοτε τὸ ἔπραξα.

— Ἐχεις ἐμπιστοσύνην εἰς ἐμὲ, Ἰωάννα;

— Πολὺ περισσότερον ἀπὸ πάντα ἄλλον εἰς ὅλον τὸν κόσμον.

Βεβαίως ἠπόρησεν ὅτι οὐδὲν ἀπήντησα, ὅτι οὐδὲ καὶ ἠγγισα τὴν τεινομένην πρὸς ἐμὲ χεῖρά της, ὅτι ἐβοήθησα αὐτὴν νὰ καταβῇ ἀπὸ τὴν ἀτμάμαξαν καὶ ὅτι διέβην μετ' αὐτῆς τοὺς ὑπὸ τῶν ἀστέρων φωτιζομένους ἀγρούς, χωρὶς λέξιν σχεδὸν νὰ προφέρω. Βεβαίως θὰ τῇ ἐφάνη παράδοξον ὅτι ἀφ' οὗ ἐφθάσαμεν εἰς τὴν οἰκίαν καὶ ἐμάθαμεν ὅτι ἡ μήτηρ μου εἶχεν ἐξέλθει μετὰ τοῦ Ἀλγερνόν καὶ δὲν θὰ ἐπανήρχετο ἢ μετὰ μίαν ὥραν, ἐκάθησα πλησίον τῆς ἐστίας ἀλαλος, ἀναίσθητος, νεκρὸς σχεδὸν ἂν θέλετε.

Ὅτε ἡ Ἰωάννα κατέβη, ἐκβαλοῦσα τὸν πῖλόν της καὶ μὲ τὴν λευκὴν τραχηλιάν καὶ μὲ τὴν πλεγμένην κόμην της, ἔκαμην ἀνακάλυψιν ἀλλαγῆς ἐντὸς τῆς αἰθούσης, τὴν ὁποίαν ἀληθῶς εἶχα λησμονήσει καὶ ὁ ἴδιος, μὲ ἔρριψε βλέμμα εὐθύς, ἐγὼ δὲ δὲν προσεπάθησα νὰ ἀρνηθῶ.

— Ναί, εἶπον, ἐνόμισα ὅτι τὸ ἐλεεινὸν ἐκεῖνο κύμβαλον τὸ ὅποιον εἶχες ἐνοικιασμένον σ' ἐδούλευσεν ἄρκετὰ καὶ ἦτο πλέον ἄξιον ἀπομαχίας. Τί λέγεις περὶ τοῦ νέου σου κυμβάλου; Σὲ ἀρέσκει ἂν καὶ τὸ ἐδιάλεξα ἐγὼ;

— Πόσον καλὸς εἶσαι!

Οὐδὲ λέξιν προσέθηκε· δὲν μὲ εἶπε οὐδὲ συλλαβὴν περὶ «ὕποχρεώσεως». Ἄν τωόντι ἡσθάνετο τοιαύτην, ἂν δὲν εἶχεν ἐκλάβει αὐτὸ φυσικῶς ὅπως ἐπεθύμουν νὰ τὴν ἰδῶ δεχομένην ἐκ μέρους μου βουὸν ἀδαμάντων, ἂν εἶχα τοιοῦτον, εἶναι πιθανὸν ὅτι δὲν θὰ προέβαινα εἰς ἐξήγησιν.

Ἐκάθησε καὶ ἐπαιξεν ἐπὶ τινὰ ὄραν, ἐγὼ δὲ ἔμεινα πάντοτε πλησίον τῆς ἐστίας.

— Μάρκε, μὲ εἶπεν, ἐλησμόνησες τοῦτο; δὲν μὲ ἐζήτησες νὰ σὲ τὸ παίξω πρὸ κειροῦ.

Ἦτο ὁ ἥχος μου, τὸ ἄσμα ἐκεῖνο ἄνευ λέξεων τοῦ Μενδλεσῶνος, τὸ ὅποιον μὲ ἀνεμβύμιζε πάντοτε τὴν ἐξαδέλφην μου Ἰωάνναν ἐντὸς τῆς αἰθούσης τοῦ Λουθούετ μὲ τὰς ἀκτῖνας τοῦ ἡλίου ἐπὶ τῆς κόμης τῆς! Ὅτε τὸ ἀγγεῖον εἶναι πλήρες, μία κίνησις, ἡ ἐλαχίστη κίνησις, τὸ κάμνει νὰ ξεχειλίσῃ.

— Σὲ ἤρεσε λοιπὸν τὸ ἄσμα σου, Μάρκε;

— Ναί. . . πλὴν ἔλα καὶ κάθησε πλησίον τοῦ πυρὸς, Ἰωάννα.

Μὲ ὑπήκουσεν. . . ἐκαθήμεθα ἐκεῖ οἱ δύο, ὁ εἰς εἰς τὸ ἓν καὶ ὁ ἕτερος εἰς τὸ ἄλλο μέρος τῆς ἐστίας. Ἡμεῖς οἱ δύο μόνοι! Φαντάσθητε ἐὰν ἦτο ἡ ἐδική μου ἐστία! ἡ ἐδική μου. . . ἐμοῦ ὅστις οὐδέποτε ἐν τῇ ζωῇ μου εἶχον ἰδιαιτέραν ἐστίαν!

— Πόσον εὐχάριστος εἶναι ἡ φωτιά, Μάρκε! Ἀλλ' ὅταν θὰ ὑπάγῃς εἰς Λίβερπουλ θὰ παύσωμεν πλέον νὰ ἔχωμεν τὴν εὐχαρίστησιν νὰ καθήμεθα πλησίον τῆς αὐτῆς ἐστίας καὶ νὰ συνομιλῶμεν οἱ δύο μαζή.

— Σπανίως μᾶς συνέβαινε τοῦτο ἐκτὸς τῶν Κυριακῶν. Λησμονεῖς ὅτι σὲ εἶχα μόνην ὡς εὐλογίαν μου τῆς Κυριακῆς.

— Ἰπὴρξκ τωόντι εὐλογία διὰ σέ; Χαίρω. Εἶναι εὐχάριστον νὰ ἦναι τις εὐλογία διὰ τινε. Εἶναι περισσότερο ἀφ' ὅ,τι ἀξίζω.

Ἐκάλυψε δὲ τοὺς ὀφθαλμούς της ὅπως προφυλάξῃ αὐτοὺς ἀπὸ τὴν φλόγα τοῦ πυρὸς τὸ ὅποιον ἔλαμπε καὶ ἐσπινθηροβόλει, ὡς ἂν ἐγνώριζεν ὅτι ὁ χειμὼν ἐπῆρχετο καὶ δὲν ἐφοβεῖτο αὐτὸν, ἀλλ' ἐκκίεν εὐθύμως.

Τότε ἢ ποτέ!

— Ἰωάννα, εἶπον, ἂν ὑπάγῃς εἰς Λίβερπουλ καὶ δυνήθῃς νὰ κάμῃς κατὰστασιν ἢ τοῦλάχιστον νὰ εὐπορήσῃς, θὰ ἔλθῃς νὰ κατοικήσῃς μαζὴ μου;

— Ἡ μήτηρ σου καὶ ἐγὼ;

— Ἡ μήτηρ μου ἐὰν θέλῃ, ἀλλ' ἐννοῶ σέ. Δὲν δύναμαι νὰ ζήσω ἄνευ σοῦ. Ἡ δύναμην ἄλλοτε, πρὸ πέντε ἐτῶν, διότι ἦτο ἀνγκαιὸν καὶ ὀρθόν, ἀλλὰ δὲν δύναμαι τώρα. Δὲν ἀξίζει τὸν κόπον νὰ σχηματίσω οἰκίαν. . . δὲν θὰ τὸ κάμω. . . εἰμὴ χάριν σοῦ.

— Ἐμοῦ; Ἐμοῦ;

Καὶ παρατηρήσασά με ἀσκαρδαμυκτὶ ἐνόησε τὰ πάντα. Κατεβίβασε τὴν κεφαλὴν χαμηλὰ, χαμηλὰ, σχεδὸν μέχρι τῶν γονάτων της καὶ ἤρχισε νὰ κλαίῃ.

Δὲν τῇ εἶπόν τι πλέον. Ἰσως θὰ παρέλθωσι μῆνες, ἔτος πρὶν ἢ τῇ εἶπω τι περιπλέον. Δὲν θὰ παρεδεχόμην τὴν ἐξαγόρασιν τῆς ζωῆς μου, ἐκτὸς μόνον ἂν μοὶ ἐδίδετο ὡς ἐλευθέρᾳ δωρεά.

Ὁ Ἀλγερινὸν καὶ ἐγὼ, οἱ ἀδελφοὶ Βράουντ ἐργαζόμεθα ὅσον δυνάμεθα καλλίτερα. Σπανίως σχολάζομεν ἐκτὸς μόνον τὸ ἐσπέρας· κάμνομεν ἐνίοτε περίπατον παρὰ τὰς ὄχθας τοῦ ποταμοῦ Mersey, ὅτε ὁ δυτικὸς ἄνεμος πνέει καὶ ὁ ὀρθρινὸς ἡλῖος ἐκτοξεύει τὰς ἀκτῖνας του ὅπως ἄλλοτε ἐν τῷ παραδείσῳ.

Γράφω εἰς τὴν μητέρα μου ἢ εἰς τὴν Ἰωάνναν καθ' ἑκάστην Κυριακὴν. Ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν ἡ Ἰωάννα μοὶ γράφει δύο ἢ τρεῖς γραμμάς, ὀλίγα ἢ οὐδὲν σχεδὸν ἐκφραζούσας· ἴσως τοῦτο θὰ ἐξακολουθήσῃ ἐπὶ πολὺ ἀκόμη, ἴσως καὶ πάντοτε, ὁ Θεὸς τὸ ἤξεύρει.

Πλὴν, ἐνίοτε, πιστεύω. . . .

ΔΡΑΜΑΤΙΚΟΝ ΑΝΕΚΔΟΤΟΝ. Συγγραφεὺς τις ποιημάτων πέμψας ποτὲ τῷ Sheridan δρᾶμα, πρὸς κάλει ν' ἀναγνώσῃ καὶ ἐγκρίνῃ αὐτό. Ἀλλ' εἰ καὶ παρῆλθον μετὰ τὴν ἀποστολὴν ἑξ' ὀλόκληροι μῆνες, σὺν αὐτοῖς δὲ καὶ ἡ ὥρα τῆς ἀπὸ σκηνῆς διδασκαλίας, οὐδεμίαν ἀπάντησιν ἔλαβεν. Ἠναγκάσθη λοιπὸν νὰ περιμεῖνῃ ἑξ' ἑτι μῆνας, καὶ ἅμα ἀναλαβόντος τοῦ θεάτρου τὰς παραστάσεις ἔτρεξε πρὸς τὸν K. Sheridan, πρὸς ὃν μὴ εὐρεθέντα ἐν τῇ οἰκίᾳ ἐγραψεν αὐτῷ περὶ τοῦ πράγματος· ἀλλὰ καὶ αὕτη ἡ ἐπιστολὴ ἔμεινεν ἄνευ ἀπαντήσεως. Ὁμοίᾳ σιωπῇ ὑπεδέχθη καὶ τὴν τρίτην καὶ τὴν τετάρτην ἐπιστολὴν τοῦ δραματοποιοῦ. Ἄλλος ἀντ' αὐτοῦ θὰ ἐρρίπτετο εἰς τὸν Ταμέσαν· ὁ ἡμέτερος ὅμως ποιητὴς ἦτο καρτερικώτατος· διὸ, ὅτε μίαν τῶν ἡμερῶν ἔμελλε νὰ συζητηθῇ ἐν τῷ κοινοβουλίῳ σπουδαιότατον ζήτημα, μετέβη εἰς τοῦ Sheridan καὶ καθήσας εἰς τὸν πρόδρομον ἀνέμενε τὴν ἐξοδὸν αὐτοῦ. Ὁ Sheridan εἰ καὶ ὄξυνούστατος δὲν ἐδυνήθη ν' ἀποφύγῃ τὴν ἐνέδραν, ἀλλ' ἐβιάσθη ν' ἀκούσῃ τὸν ποιητήν. «Τὸ δρᾶμά μου, K. Sheridan, τὸ δρᾶμά μου. . . θὰ. . . — Ναί, βέβαια, ἢ. . . ἢ. . . — Ναί, αἱ ἀσχολίαι τοῦ κόσμου, εἰς πέντε πράξεις», ὑπέλαβεν ὁ ποιητὴς ὑπενθυμίζων τῷ Sheridan τὸν τίτλον τοῦ δράματος. — Συγχωρήσατέ με, ἀπεκρίθη ὁ ἐνδοξὸς ῥήτωρ, ἔχω μαγίστην ἀνάγκην νὰ ὑπάγῃς. Δὲν ἐνθυμοῦμαι ἀκριβῶς τὸ δρᾶμα· νομίζω ὅτι παρέπεσε. — Παρέπεσεν! ἀνέκραξεν ὁ ταλαίπωρος πατὴρ τοῦ χειρογράφου! Κατεστράφη! ὦ! δὲν ἔχω ἀντίγραφον. — Μέγα δυστύχημα! ἀπεκρίθη ὁ Sheridan, καὶ λυποῦμαι πολὺ. . . — Τώρα τί νὰ κάμῃς; ἠρώτησεν ὁ ποιητὴς. — Εὐκόλον, ἐπανέλαβεν ὁ Sheridan· ν' ἀποδώσω εἰς ὑμᾶς τὸ χειρόγραφον μοὶ φαίνεται ἀδύνατον, διότι ἀγνοῶ τί ἀπέγειναν τὰ τοῦ τελευταίου ἔτους· ἀλλὰ, ἀνοίξατε ἐκεῖνον τὸν σύρτην, καὶ ἐντὸς αὐτοῦ θὰ εὑρετὲ πλῆθος δραμάτων σταλέντων μοι ἐφέτος. Λάβετε τρία ἢ τέσσαρα ἀντὶ τοῦ ἀπολεσθέντος ἑνός, καὶ θέλατε ἀποζημιωθῇ καλλίστα.